

item in coquina II caldaria,
III patelle,
II haheln et caldare magnum,

item II haken, I ribeysen,
II cultelli, I craticula,
I pamschab, et I chreal.

Item predictis anno et die
facta est annotatio remanen-
ciarum officialis ibidens.

Opombe: — ¹ Nedelja Inuocavit pomeni prvo postno nedeljo. — ² Škof Konrad III. je vladal od 1314—1322. (P. Blaznik, Na obisku v Freisingu, LRI, 1954, str. 55.) — ³ R. je Rüdiger iz Polhovega gradca. Rod Polhograj-skih baronov se omenja prvič leta 1261. V moškem kolenu so izumrli leta 1808, v žen-skem pa leta 1869. (P. Blaznik, Kolonizacija in kmetoško podložništvo na Sorškem polju, SAZU I, Razprave II, 1953, str. 177; R. Andrejka, Polhograjski baroni, GMS XXV do XXVI, 1944/45, str. 105). — ⁴ F. Pokorn, Loka, DS VII, 1894, str. 503—504; P. Blaz-nik, Zgornji stolp na Kranclju in Stari grad pod Lubnikom ter njuni gradiščani, LR III, 1956, str. 79—88. — ⁵ Zgornji stolp na Kranclju. (P. Blaznik, Zgornji stolp, o. d.) — ⁶ Šest zvrhanih kaščarskih modijev (s kupč-
kom) je dalo sedem navadnih (do roba). 150

dalje sta v kuhinji 2 kotliča,
3 skledice,
2 verigi in kavlja za obešanje
kotla nad ogenj in velik kotel,
dalje 2 kljuki, 1 strgalnik,
2 noža, 1 lijak,
1 oblič in 1 klešče.

Dalje so v zgoraj navedenem
letu in dnevnu popisali tudi
zaostanke kaščarja, prav tam.⁷

modijev znaša 21.447 litrov. (P. Blaznik, Ur-barji freisinske škofije, SAZU, Ljubljana 1963, str. 90, 94, 95. — ⁷ Od popisane inventarja se ni do danes ničesar ohranilo. Potres leta 1511 je uničil graščino, njene prostore in in-ventar. Sedanjo obliko pa je dobil grad po letu 1511, zato ni mogoča nikakršna primer-
java. — *Jezikovni pripomočki:* G. F. Benecke-W. Müller, *Mittelhochdeutsches Wörterbuch*, Leipzig 1854; M. Lexer, *Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch*, Leipzig 1940; L. A. Schmeller, *Bayrisches Wörterbuch*, München 1872; F. Bradač, *Latinsko-slovenski slovar*, Ljubljana 1962; F. Bradač-J. Šlebinger, *Nemško-slovenski slovar*, Ljubljana 1928. — Za pomoč pri obdelavi dokumenta se zahvaljujem prof. dr. Milku Kosu, dr. Pavlu Blazniku in arhivarju Božu Otorepcu.

Franc Štukl

SPOMINSKI PLOŠČI O POTRESU LETA 1511

V loškem muzeju je v prtiličnem hodniku vzdana plošča, ki vsebuje podatke v latinščini o velikem potresu leta 1511. Ta plošča se je prvotno nahajala na osrednjem stolpu (donjonu), ko pa so leta 1892 tega porušili, so jo uršulinke prenesle na sedanje mesto. Slika 1 prikazuje ploščo z latinskim besedilom, v naslednjem pa podajam besedilo, v katerem so vse krajsave polno izpisane:

Arcem domini ecclesie Frisigensis hoc loco a natali Cristi. MVXI VII Kalendis Aprilis terre motu dirutam reverendissimus Patronus et illustrissimus princeps et dominus dominus Philippus episcopus Frisigensis Palatinus Rennis et dux Bavarie XIII-mo a fundamen-tis ceptam XVI-mo deinde posuit municipium a solo eodem natali succedentis annis pro eiusdem ecclesiae suae successorumque suorum commoditatis et extruieque curavit.

Tekst motijo nekatere pisne napake, ki jih je po vsej verjetnosti napravil latinščine ne-vešči kamnosek. Že letnica potresa MVXI je napačno napisana; stati bi moralo MDXI. Dalje succedentis annis nam. succedentibus. Namesto »suis successorumque suorum com-mo-ditatis« bi se moralo glasiti »suae successo-rumque suorum commaditatis«.

Prevod tako popravljenega besedila, tesno naslonjen na original, bi bil:

Grad gospoda freisinske cerkve, ki je bil na tem mestu dne 26. marca 1511 po Kr. r. poru-šen po potresu, je prečastiti gospodar in pre-svetli knez, gospod Filip, škof freisinski, vo-lilnik rensko palatinski in vojvoda bavarski, začel leta 1513 od temeljev popravljati ter leta 1516 po istem štetju dvignil stavbo iz ruševin in poskrbel, da je bil še v naslednjih letih

Potresna plošča, latinska. (Fototeka Loškega muzeja)

v njegovo korist in v korist njegovim naslednikom iste cerkve tudi popolnoma obnovljen.

V celem besedilu, ki obstoji iz enega samega stavka, je prvi objekt v akuzativu »arcem«, drugi objekt pa je »municipium«, v vrinjenem stavku »XVImo deinde posuit municipium a salo eodem natali«. Ta vrinjeni stavek prevajam s »ter leta 1516 po istem šteju dvignil stavbo iz ruševin«. V nadaljevanju besedila se glagol extrinque curavit enklitično nanaša na prvi objekt »arcem«.

Besede »a fundamentis ceptam« kažejo, da je bil grad tako hudo porušen, da so ga morali prav od temeljev obnoviti. Obnavljanje je trajalo od leta 1513 do 1516, vendar pa moramo iz besed »succedentibus annis« sklepati, da je bilo delo popolnoma končano šele v naslednjih letih. O hudem razdejanju ob tem potresu nam poročajo vsi zgodovinarji in kronisti. Prvi sunek, pri katerem je posebno močno trpela Ljubljana, je bil že 24. marca,

drugi pa 26. marca med 16. in 17. uro. Sunki so se potem še dolgo ponavljali. V Skofiji Loki so se poleg gradu porušile številne hiše v mestu, med njimi hiša Gašparja Lambergarja, bivšega oskrbnika freisinskih posestev, dalje hiša mestnega sodnika, današnja Homanova hiša, ki je bila potem na novo pozidana leta 1529. Manj je trpela hiša Bolfenka Schwartza, ki je v zahvalo za to leta 1513 postavil na to mesto, kjer je bilo pozneje pozidano župnišče, kapelo Sv. Trojice. Poškodovana sta bila tudi kašča in samostan klaris, skratka cela vrsta javnih zgradb in zasebnih hiš. Ni torej čudno, če rabi koncipient potresne plošče tako krepke izraze, kakor »a fundamentis ceptam« in »posuit municipium a solo« in če to poudari dvakrat.

O tem potresu piše še druga plošča, ki je vzdana nad prejšnjim glavnim vhodom v grad. Njen nemški tekst se skoraj dobesedno ujema

Potresna plošča, nemška. (Fototeka Loškega muzeja)

z latinskim besedilom plošče v hodniku. Tudi dan potresa je na nemški plošči identičen z datumom na latinski plošči, ker ustrezajo VII. Calendae aprilis po Grotefeldovih tabelah šestindvajsetemu marcu.

Ob tej katastrofi je bila hudo prizadeta tudi Ljubljana in mnogi drugi kraji po Sloveniji. Poškodovani so bili gradovi: oba v Kamniku, blejski, postojnski, polhograjski, turjaški, Hasperg. Tudi v Gorici in Trstu se je podrla več hiš. Občutno škodo je utrpela Furlanija, deloma tudi Dunaj.

Splošna sodba je, da je bil to najhujši potres v Sloveniji, kar jih pomni zgodovina, vendar je bil za nekatere kraje v Sloveniji potres iz leta 1348 enako katastrofalen, če ne še hujši. Posebno hudo je bilo tedaj na Notranjskem, na Gorenjskem pa zlasti v Trziču. Domneva se, da je bil tedanji Trzič popolnoma zasut in da so po potresu pozidali trg niže ob potoku.

V Sloveniji je bil potres še leta 1625, a Škofja Loka tedaj v kronikah ni omenjena.

Nadaljnji hujši potres, ko sta tudi Škofja Loka in Ljubljana utrpeli precej škode, je bil leta 1689.

Potres leta 1895 pa nam je še v spominu: saj vedo o njem stari ljudje, ki so ga doživeli, mnogo povedati. V Škofji Loki tedaj ni bilo hujše nesreče. Pokali so sicer zidovi in porušilo se je nekaj dimnikov. Ločane pa je prevzel takšen strah, da so več noči prebili na prostem, ker potresni sunki še dolgo niso povsem prenehali. V primeri s katastrofo leta 1511, pa je bil ta potres v Ljubljani dokaj neznamenat.

Opomba: Pomen okrajšave POT. MV. AS. mi je razložil prof. dr. Maks Miklavčič, za kar se mu tudi tu iskreno zahvaljujem. — *Literatura:* Franc Pokorn, Loka, DS 1894; Ferdinand Seidl, Potresi na Kranjskem in Primorskem, LZ 1895; Anton Koblar, Zemeljski potresi na Slovenskem, IMK 1895.

Primož Simonič